

Център Амалипе

Месечен бюлетин

Юни 2007, брой 6

В броя:

[Министър Орешарски призна усилията на ромските организации в процеса на евроинтеграция – стр.1,3,4

[НПО-бенефициенти по Оперативна програма РЧР – стр.1,2

[X-то заседание на Десетилетието на ромското включване – стр.2

[СИП „Ромски фолклор” бе представен на национална учителска конференция – стр.4

[Представяме Ви СОУ „Св.св. Кирил и Методий”, с. Синдел – стр.5

[Ромите избраха свои представители за участие в Комитетите за наблюдение по ОП – стр.8

[Буря в чаша вода – анализ стр.6

[Десетото заседание на МУК – коментар, стр.8

[Ромският – фолклор – призвание и признание – стр.9

[”Разширяване перспективите за интеграция на ромите в Европа”, Румъния – стр.8

[Декадата от гледна точка на ромската жена – 9 стр.

[Хайде на сватба! 9-10

Министър Орешарски призна усилията на ромските организации в процеса на евроинтеграция

На 22.06.2007 г. на тържествена церемония Министърът на финансите Пламен Орешарски и Еврокомисарят по регионалната политика Дануга Хюбнер подписаха Националната стратегическа референтна рамка /НСРР/ на България за периода 2007-2013 г. В приветствените си речи Пламен Орешарски и Дануга Хюбнер подчертаха важността на НСРР като стратегически документ, който предлага един интегриран

подход за растеж и заетост. Министър Орешарски изтъкна, че този стратегически документ доказва способностите на българската администрация и силата на гражданското общество не само да формулират и консенсусно да одобряват цели и приоритети за развитие, но и наличието на ясна и функционираща система за координация и сътрудничество между тях. Специално бяха отчетени усилията, положени от ромските граждански организации в процеса на изготвяне на стратегическия документ... *Продължение на стр.3*

НПО ще могат да бъдат бенефициенти на образователни проекти към Оперативна програма Развитие на човешките ресурси

Ромските организации в България се пребориха за правото на НПО да бъдат бенефициенти на образователни проекти към Оперативна програма Развитие на човешките ресурси. Представителят на ромските организации в Мониторинговия комитет на Оперативна програма “Развитие на човешките ресурси” (ОП РЧР) Деян Колев успя да убеди останалите членове на Комитета по наблюдение да включат неправителствените организации като бенефициенти на образователни проекти. Първоначалното предложение на Министерство на образованието и науката позволяваше само общините да бъдат основни бенефициенти и допускаше НПО единствено като партньори. Предложението на ромските НПО бе подкрепено с консенсус от Мониторинговия комитет. Това ще позволи на НПО, училища, училищни настоятелства и др. да кандидатстват с образователни проекти към ОП РЧР веднага след нейното одобряване. По този начин всички възможни заинтересовани страни – институции, НПО, училища и др. ще бъдат поставени на равна основа.

Това се случи по време на Предварителното заседание на Комитета за наблюдение на ОП РЧР, което се проведе на 18 юни в София.

Продължение на следващата страница

НПО ще могат да бъдат бенефициенти на образователни проекти към Оперативна програма Развитие на човешките ресурси

Продължение от 1 стр. Заседанието бе председателствано от заместник-министъра на труда и социалната политика Димитър Димитров. Г-н Томас Бендер (началник на отдел “България, Хърватия, Унгария и Холандия” към Генерален Директорат “Заетост, Социални въпроси и Равни възможности”) и г-жа Реса Колева от същия отдел бяха специални гости на заседанието.

Два бяха основните дискутирани въпроси по време на заседанието: Правилника на Мониторинговия комитет на ОП РЧР и предварително обсъждане на критерии за избор на операции, които ще бъдат финансирани през първите две години след одобряването на Програмата. Всички решения бяха взети с консенсус.

Комитет за наблюдение на ОП РЧР е съставен от 90 души – членове и техните заместници. Почти всички са номинирани от държавните институции. Включени са и представители на социалните партньори – профсъюзи и съюзи на работодателите и бизнеса. Ролята на НПО е изключително ограничена – представителят на ромските НПО бе единственият наблюдател от НПО на Предварителното заседание.

На 16 юни повече от 30 ромски НПО от цяла България избраха свои представители, които ще бъдат предложени на Комитетите за наблюдение на 6 Програми. Деян Колев от Център “Амалипе” бе номиниран за ОП РЧР. Мария Методиева, Милен Миланов, Димитър Димитров, Кирил Паганинов, Ганчо Илиев и Лили Макавеева бяха номинирани за Мониторинговите комитети на Националната стратегическа референтна рамка, ОП Регионално развитие, ОП Административен капацитет, ОП Конкурентоспособност, ОП Околна среда и Национален план за развитие на селските райони. Ромските НПО поискаха от премиера Станишев техните избраници да бъдат включени като членове на съответните Комитети за наблюдение.

X-то заседание на Международния управителен комитет на Десетилетието на ромското включване

На 12-13 юни 2007 г. в София се проведе Десетото заседание на Международния управителен комитет на Десетилетието на ромското включване. Проявата бе организирана от Министерство на труда и социалната политика в качеството му на Национален координиращ орган на Десетилетието по време на Българското председателство. Целта на заседанието бе да представи резултатите от Българското председателство на Декадата, резултатите от Наблюдението по изпълнение на плана за действие на Десетилетието на ромското включване 2005-2015г., да се обсъдят индикатори за измерване прогреса на инициативата в краткосрочен план, както и да се представят добри практики при усвояването на средства от Европейските фондове за интеграцията на ромите.

Заседанието бе белязано от присъствието на Джордж Сорос, основен двигател на инициативата Десетилетие на ромското включване, както и на голяма част от другите инициативи за интеграция на ромите. Дж. Сорос имаше среща с български политици (включително министър-председателя Станишев), с млади ромски активисти от България, даде прес-конференция в 75 СОУ “Т. Каблешков” (ромския квартал “Факултета”). На заседанието бяха представени и приоритетите на Унгарското председателство на Десетилетието (започващо от юли 2007 г.) – отправяне на покани към Словения, Молдова, Украйна, Испания и Португалия да се присъединят към Десетилетието, обвързване на Десетилетието със средствата на Европейските фондове, установяване на специална финансова политика за подпомагане на процеса на интеграция на ромите.

В заседанието взеха участие и представители на ромски неправителствени организации. Център “Амалипе” бе една от поканените организации. Деян Колев участва в заседанието, а Теодора Крумова – в срещата на ромските активисти от България с Джордж Сорос.

Националната стратегическа референтна рамка има значително по-високо ниво на абстрактност в сравнение с Оперативните програми. Тя очертава на-сериозните проблеми пред социално-икономическото развитие на България и най-общите насоки за действия, насочени към тяхното разрешаване. В тази връзка включването на проблемите на ромската общност и на насоки за тяхното разрешаване бе необходимо с цел по-детайлно им конкретизиране в секторните Оперативни програми.

Понастоящем НСРР отразява По задоволителен начин основните проблеми пред интеграцията на ромската общност, задава конкретни общи насоки за тяхното разрешаване и предоставя достатъчно възможности за детайлизирането им в секторните Оперативни програми.

Повече за НСРР на:

<http://www.eufunds.bg>

Министър Орешарски призна усилията на ромските организации в процеса на евроинтеграция

От страница Първа

...Думите на министър Орешарски отчетоха постигнатото от ромските организации в рамките на кампания за обвързване на усвояването на средствата от Европейските структурни фондове с процеса на интеграция на ромите. Кампанията бе инициирана от Център “Амалипе” още през пролетта на 2006 г. и подкрепена от Институт «Отворено общество» - София. Четиридесет и седем ромски организации се присъединиха към кампанията като изработиха свои общи искания към Националната стратегическа референтна рамка и секторните Оперативни програми, а впоследствие проведеха успешна застъпническа кампания за включването на тези искания в стратегическите документи.

В рамките на кампанията бе постигнато:

Включване на специално приложение “Ромската общност в България”

Включване на ромите като специфична целева група на въздействие и обективно отразяване на положението и проблемите на ромската общност (включително и разликата между официалната статистика и реалната ситуация)

Отчитане на най-наболелите проблеми на ромската общност във всички сфери (т.нар. mainstreaming)

Включване на ключовите документи за интеграция на ромите, одобрени от българското правителство (Рамкова програма за равнопоставена интеграция на ромите, Национален план за действие за Десетилетието на ромското включване, Национална програма за подобряване жилищните условия на ромите и др.) експлицитно в НСРР

Експлицитно признание – на страниците на документа – на усилията, положени от Център “Амалипе” и останалите ромски организации, организирали кампанията.

Отчитайки приноса на гражданското общество, самата Национална стратегическа референтна рамка посочва:

«Писмени коментари по НСРР бяха получени от активни ромски организации като Амалипе, които бяха особено ценни и допълващи използваните източници на информация. Общо, над 45 ромски организации предоставиха формално и неформално коментари за отделните части на ОП РЧР. Отражаяйки принципа на партньорство получените коментари бяха прегледани внимателно и около 90% от тях бяха приети и интегрирани в програмата.» (стр.214)

Успехът на ромските организации бе резултат от продължителна застъпническа кампания. Тя започна с формулирането на единни искания по време на две Национални срещи на ромските организации, организирани от Център “Амалипе” през октомври и декември 2006 г. Формулираните искания бяха представени на две работни срещи с експерти от Министерство на финансите, инициирани в рамките на кампанията (тези срещи са посочени в самата НСРР...

Продължение на следващата страница.

Орешарски призна усилията на ромските организации в процеса на евроинтеграция

От предходната страница

Пламен Орешарски

... на стр. 120), на които институцията, отговорна за изработването на НСРР, пое ангажимент за включване на ромските искания. Особено важна бе и подкрепата, оказана от Европейската комисия и няколко големи

международни организации – както за НСРР, така и за секторните Оперативни програми. Обективното и реалното залагане на най-наболелите проблеми на ромската общност в Националната стратегическа референтна рамка е един от големите успехи на ромското гражданско общество – не само защото това е документът, залагащ рамката и определящ насоките за действие и развитие на политики през следващите седем години, но и защото този процес на диалог доказва, че ромските граждански организации са достатъчно узрели за да отвоюват правото си на участие в процесите, касаещи цялото общество.

СИП “Ромски фолклор” бе представен на Национална учителска конференция

Дияна Димитрова, учител в ОУ “Хр. Смирненски” с. Водолей, която преподава СИП “Ромски фолклор” от 2002 г. представи своя опит по въвеждане на часове по ромски фолклор на Националната учителска конференция “Училището – желана територия на ученика”. Още три доклада на учители от различни региони представиха безспорния ефект на СИП “Ромски фолклор” за привличане и задържане на учениците в училище. Конференцията се проведе в гр. Пловдив на 7 и 8 юни. Участие в нея взеха 90 учители от цялата страна.

Конференцията “Училището – желана територия на ученика” бе инициирана от Министерство на образованието и науката с цел да се даде възможност на най-добрите учители да представят своите

иновационни практики в три сфери: “Дидактични и иновационни методи и технологии”, “Самоуправление, гражданско образование, извънкласна и клубна дейност” и “Мерки за ограничаване на отпадането и насърчаване на посещаемостта на учениците в училище”. Конференцията се проведе на три етапа – общински, областен и национален. През март бяха реализирани общинските кръгове. Във всички 268 общини се проведе общински конференции, на които стотици учители представиха своите практики. Те бяха организирани от съответните общински администрации. През април в 28-те областни градове се проведе и областните етапи на конференцията, организирани от Регионалните инспекторати по образованието. Най-добре представилите се учители (по трима от област) бяха номинирани за участие в националния кръг, проведен се в гр. Пловдив.

Десетки доклади и презентации на общинско ниво представиха успешни практики при въвеждането на СИП “Фолклор на етносите – ромски фолклор”. Много от тях закономерно бяха класирани на областните кръгове на конференцията. Четири от тях достигнаха и националния кръг. На практика темите за образователната интеграция на ромските деца и за въвеждането на интеркултурно образование (невключени експлицитно сред приоритетните теми в конференцията) бе представена преди всичко от учителите, преподаващи ромски фолклор. Високото качество на техните доклади и презентации показва няколко неща. Първо, СИП “Фолклор на етносите – ромски фолклор” е добра рамка, която позволява на учителите да разгърнат своя творчески потенциал и да реализират разнообразни дейности, съобразени с местната специфика. Практиките по въвеждането на СИП-а са разнообразни и техният успех зависи в голяма степен от майсторството на учителя. Второ, понастоящем СИП “Фолклор на етносите – ромски фолклор” е най-видимата инициатива в сферата на образователната интеграция на ромските деца и интеркултурно образование, която обединява впечатляващ човешки ресурс. Този ресурс и натрупаното до момента ноу-хау изискват подобаващо внимание и усилия от страна на образователните институции в посочените насоки. Трето, очевидна е необходимостта от специално тематично направление “интеркултурно образование и образователна интеграция” при следващо провеждане на конференцията “Училището – желана територия на ученика”

Представяме Ви...

**СОУ „Св. св. Кирил и Методий“
с. Синдел**

Представяме Ви учениците от с. Синдел, община Аврен.

На тазгодишното издание на детския ромски фестивал „Отворено сърце“, Велико Търново, русалките от Синдел заслужено отнесоха втората награда: CD-уредба подарена лично от кмета на старата столица д-р Румен Рашев. И като казваме русалки говорим ама съвсем сериозно, в истинския смисъл на думата: с хубави дълги коси, с блестящи очи и кръшни тела. Костюмите на момичетата бяха събрали в себе си цялата красота на света и трепереха по ритъма на техните танци. На всичкото отгоре са ги ушили сами със своите родители, твърдят от гимназията в Синдел.

„В училището ни за първа година се изучава СИП „Фолклор на етносите - Ромски фолклор“, започва писмото си до нас директорът на училището, още неподозиращ с каква награда ще се приберат неговите ученици от фестивала. Той пише, че записалите се в този СИП деца ентусиазирано разгръщали учебниците по предмета и коментирали поместените в тях предания, легенди, приказки и обичаи: „Децата ту се замисляха, ту се смееха, но винаги имаше какво всяко от тях да добави към прочетеното. С интерес започваха да разказват как е минал годежът или сватбата на някое момиче или как са празнували тези празници в друго село, откъдето примерно е майка им“.

Интересът на учениците към предмета станал толкова силен, че се сформирал клуб по ориенталски танци. Преди коледните и новогодишни празници

участията им в тържества и концерти зачестили в различни села и градове, разказват преподавателите. Нещата стигнали дотам, че дейността била призната за читалищна, а на двамата младежи роми – хореографи, които дотогава били доброволци започнало да се плаща. От „кухнята“ на гимназията не крият, че това е заслуга на Община Аврен.

Една от последните инициативи на русалките на Синдел е честването на двойния тазгодишен празник 8 април: Великден и Международен ден на ромите. Те сами си изработили костюми, декори и украса, наизустили и прочели стиховете си и изиграли танците си. Били толкова въодушевени и искащи да покажат себе си, че дори „не очаквали сладкишите след концерта“, споделя директорът.

Друго споделено и любопитно е, че покрай танците едно 9-годишно момиченце се завърнало във втори клас след едногодишно прекъсване. Е, за нашите уши на педагози по-хубаво от това няма!

Сигурно не е нужно и да ви разказваме с колко радост и викове отнасяха своята награда от фестивала 25-те участника от Синдел и техните двама ръководители.

Пожелаваме на синделските русалки много творчески изяви и успехи в училище! И нека не забравяме максимата: „Оставете децата да правят каквото искат, пък да става каквото ще!“ J

Буря в чаша вода...

Анализ

Представянето на работния вариант на доклад “Равен достъп на ромите до качествено образование” на Институт “Отворено общество” – Будапеща във В. Търново предизвика поредната буря в чаша вода, съпътстваща всички подобни доклади.

Общински съветници-турци от квартал “Света гора” – В. Търново поискаха извинение от Община В. Търново и отправиха заплахи към Център “Амалипе”, че ще сезират Комисията за защита от дискриминация и Българския хелзинкски комитет поради две причини: в доклада квартал “Света гора” е записан като “ромски” и се говори за политически и религиозни връзки на намиращото се до квартала ОУ “Хр. Ботев” с ДПС и НДПС.

Бурята наистина е в чаша вода поради две причини. Първо, определянето на квартал “Света гора” като “ромски” е определено грешка при редактирането и превода на текста, а не при неговото съставяне. В оригиналния текст кварталът е определен като “мултиетнически” с турско мнозинство, но и голям процент жители от други етноси – там живеят десетки български семейства, работещи във Великотърновския университет, например. Разбира се, никой здравомислещ човек няма да отрече, че във В. Търново, както и в селата наоколо живеят и десетки ромски семейства. Впрочем, работният вариант на доклада изобилства с множество грешки при превода и в други отношения – в педагогическата част, например. Този въпрос бе поставен още на обсъждането във В. Търново и в София и от Институт “Отворено общество” бе поет ангажимент всички те да бъдат коригирани в окончателния вариант на доклада. Общинските съветници знаят това. Защо обаче решиха да изразят недоволството си възможно най-публично – отговорът е ясен. Идват избори и трябва да се мобилизира електорат. Единият съветник е изключен от

партията си. Около другия се вихрят скандали за фалшифициран подпис...

А електоратът трябва да се мобилизира. И това е добър повод. Второ, едва ли общинските съветници имат особен интерес да се разбутва по-сериозно въпросът за съществуването или несъществуването на връзки между местното училище и НДПС / ДПС. Да се види дали ремонтите в това училище не се правят от фирмата на единия съветник и т.н., и т.н.

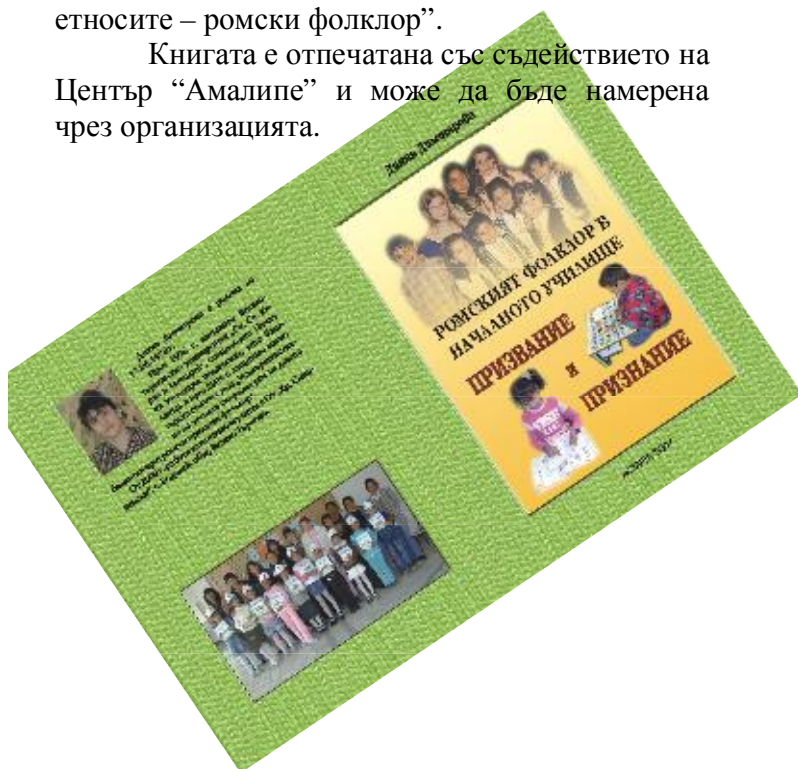
При финалното издание на доклада, когато грешките при превода бъдат изчистени, тази “буря” ще изчезне. Но ще остане нещо, което е скандално и докладът посочва ясно: основният образователен проблем пред ромите във В. Търново е това, че местното помощно училище приютява нормално развити ромски деца. И че тази практика – по невнимание или нарочно – се подкрепя от Екипа за комплексно педагогическо оценяване, който трябва да прави именно обратното – да интегрира децата в масовите училища. Докладът ясно посочва нередностите при формирането и функционирането на този Екип, който пък се назначава от Регионалния инспекторат на образованието. И това е истинската буря. Може би се заблуждавам, но другата “буря” бе предизвикана именно, за да не се обърне внимание на истинската.

Деян Колев

„Ромският фолклор – призвание и признание“

Излезе от печат монографията на Дияна Димитрова – начален учител и учител по СИП “Ромски фолклор” “Ромският фолклор – призвание и признание”. Книгата представя опита на автора по въвеждане на часове по ромски фолклор в училището в с. Водолей и резултатите от този процес: привличане и задържане на учениците в училище, повишаване на мотивацията за учене и успеваемостта на ромските ученици, активизиране на ромските родители и ангажирането им с образованието на своите деца. Важно достойнство на книгата е, че съдържа множество обстойно разработени уроци, сценарии за тържества и други извънкласни форми, описания на конкретните методи, използвани от автора в часовете по ромски фолклор. По същество монографията представлява практическо ръководство за успешно преподаване на СИП “Фолклор на етносите – ромски фолклор”.

Книгата е отпечатана със съдействието на Център “Амалипе” и може да бъде намерена чрез организацията.

Десетото заседание на МУК – без видима промяна на хоризонта

коментар на Център Амалипе

Десетото заседание на МУК на Десетилетието на ромското включване протече по начин, подобен на деветото, осмото... и първото.

Националните институции представиха доклади, в които зад много думи и цифри прикриха липсата на сериозен финансов ангажимент от страна на националните правителства. Тази константна величина очевидно не се променя и ще отиде до безкрайност като числото “Пи”.

Ромските активисти – на европейско, а и на национално ниво – бяха същите като в началото на Десетилетието: “обичайните заподозрени”. Говориха същото и правиха същото, а резултатът от присъствието им бе ... същият. Очевидно Десетилетието няма шанса да промени отдавна изчерпалия възможностите си “ромски елит”, който е напълно непознат на ромите (след пресконференцията на 75 СОУ ромите от квартал “Факултета” показаха ясно отношението си към този елит с думите “Окрадоха всичките пари”).

Европейските институции отново не бяха на заседанието. Очевидно не защото не вземат на сериозно задачата за интеграция на ромите: фактът, че усилията на Център “Амалипе” и още 46 ромски организации за включване на ромските въпроси в Оперативна програма “Развитие на човешките ресурси” се увенчаха с успех основно благодарение на подкрепата на Европейската комисия е ясен индикатор, че там има подкрепа за интеграционните усилия. Но подкрепата за Десетилетието очевидно е проблематична.

... или може би поне докато то се случва по този начин...

РОМИТЕ ИЗБРАХА СВОИТЕ ПРЕДСТАВИТЕЛИ ЗА УЧАСТИЕ В КОМИТЕТИТЕ ПО ОПЕРАТИВНИТЕ ПРОГРАМИ НА БЪЛГАРИЯ

На 16 юни в гр. София се проведе националната работна среща на тема “Ромите и структурните фондове в България 2007-2013 г.”, организирана от младежкото сдружение “Разнообразни и равни”.

В нея взеха участие представители на 30 ромски неправителствени организации от София и страната. В работната среща участваха също така представители на дирекция “Етнически и демографски въпроси” към Министерски съвет, местната власт от София и страната.

Основните дискутирани въпроси бяха състоянието на националните стратегически документи и присъствието в тях на темата за интеграцията на ромите, сформирването на Комитети за наблюдение към различните Оперативни програми и възможността за включване на ромски представители в тях. С пълно единодушие участниците издигнаха кандидатурите на седем млади, образовани и подготвени роми за участие в дейността на Комитетите за наблюдение на Националната стратегическа референтна рамка и оперативните програми “Развитие на човешките ресурси”, “Регионално развитие”,

“Развитие на конкурентноспособността на българската икономика”, “Околна среда”, както и по Националния план за развитие на селските райони, както следва:

- Национална стратегическа референтна рамка: Мария Методиева
- ОП “Развитие на човешките ресурси”: Деян Колев
- ОП “Регионално развитие”: Милен Миланов
- ОП “Административен капацитет”: Димитър Димитров
- ОП “Околна среда”: Ганчо Илиев
- ОП “Развитие на конкурентноспособността на българската икономика”: Кирил Паганинов
- Национален план за развитие на селските райони: Лили Макавеева

Кандидатурите на седемте номинирани роми бяха представени на министър-председателя на Р. България, ресорните министерства, отговарящи за изпълнението на оперативните програми и националните планове, както и на генералните директорати към Европейската комисия.

Конференция “Разширяване перспективите за интеграция на ромите в Европа”, Синая, Румъния

Деян Колев, председател на Център “Амалипе”, участва в конференцията “Разширяване на перспективите за интеграция на ромите в Европа”, организирана от Регионалния център на Проект “Междуетнически отношения” и Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа. Конференцията се проведе в Синая, Румъния на 9 и 10 юни.

В нея взеха участие европейски ромски активисти като Николае Георги, Анджей Мирга, Иван Иванов, Валериу Николае, Изабела Михалаке и др. Участие взеха също така румънски сенатори и министри. Деян Колев представи основните проблеми, спъващи реализацията на програмите за интеграция на ромите в България: липсата на финансиране от републиканския бюджет, липсата на институционална инфраструктура за реализация на интеграционните дейности, ниският законови статус на т.нар. “ромски стратегии”, слабостта на ромското движение и др. Като алтернатива той представи постигнатото от Център “Амалипе” и други ромски организации в усилията за включване на ромските въпроси в Оперативна програма “Развитие на човешките ресурси”.

**Международен семинар „Декадата на ромското включване от гледната точка на ромските жени“
Прага, 31 май – 2 юни 2007**

Международен семинар „Декадата на ромското включване от гледната точка на ромските жени“ се проведе в Прага от 31 май до 2 юни. Семинарът събра редица ромски жени активисти от Централна и Източна Европа. В рамките на два дни те дискутираха как и дали Планове за действие по Десетилетието на ромското включване и политиките на различните страни от Декадата вземат предвид и включват джендър проблематиката; къде стоят въпросите на ромските жени в техния дневен ред и т.н.

По време на семинара бяха проведени редица събития: втората регионална среща на националните координационни звена по проблемите на ромските жени (National Focal Points) на Обединената Ромска Женска Инициатива на Институт Отворено общество, Будапеща; семинар за Декадата и джендър аспекта в нея, организиран от организацията „Мануше“ във връзка с фестивала „Кхаморо“ и т.н.

Теодора Крумова като национален координатор за България беше един от участниците в срещата. Тя представи джендър перспективите или по-скоро лисата на джендър перспективи в българския План за действие по Десетилетието на ромското включване.

Националният план за действие по декадата на ромското включване има 6 приоритета: образование, здравеопазване, жилищни условия, заетост, защита от дискриминация и култура. И въпреки че ромските жени са представени като хоризонтален въпрос, планът представя мерките, насочени към ромската жена само в областта на здравеопазването: превенция на рак на гърдата; грижи за бременните жени, превенция на ранните бракове и семейно планиране. Във всички други приоритети, действия, насочени към ромските жени, не са представени. В същото време мерките и действията в тези сфери не водят до действия за специфично достигане на ромските жени.

Националният план за действие по Десетилетието на ромското включване е отпуснал само 600 000 лв. (307 692 евро) за действия, насочени към ромските жени (в областта на здравеопазването). Тази сума е извънредно ниска за период от 10 години.

Като цяло можем да кажем, че политиките и действията, развивани и осъществявани в рамките на Десетилетието на ромското включване показват липса на чувствителност по отношение на джендър проблематиката.

Хайде на сватба!

През юни месец се слага началото на сезона на ромските сватби – със стотици гости, много ядене и пиене (включително студена бира на корем!) и много добри оркестри, свирещи много добри кючеци.

Ето защо решихме, че трябва да ви заведем на една такава сватба, макар и виртуално, и да ви обясним това-онова. J За ритуала „къна-геджеси“ при ромите-мюсюлмани от Великотърновско разказва Славка Стефанова.

Ходили ли сте някога на ромска сватба? Ако не – да знаете, че доста сте пропуснали J! Този проблем бързо може да се разреши, тъй като е лято, а това ще рече, че имате възможността да посетите не една, а редица ромски сватби в своя роден край.

Ако вече сте навити да посетите ромска сватба в махалата, предполагам, че ще ви бъде от полза да научите нещо повече за този семеен празник, който събира и млади и стари. Ето за това този брой сме решили да посветим на тези, които искат да научат нещо повече за ромската сватба и по-специално на вечерта, наречена „къна геджеси“, а на някои места известна като „катран геджеси“.

Хм, подпалихме ли ви любопитството? Надяваме се!:) Предполагам, че имате въпроси относно тези специфични и необичайни думи, а може би са ви и познати...? Но преди да отговорим на тях нека кажем няколко думи за самата сватба.

Както и всяка друга сватба и ромската не прави изключение от гледна точка на това, че е голям семеен празник, който събира и малки и големи; млади и стари; близки и приятели. Разбира се ромската сватба си има и своите специфики, които ще отбележим по-надолу.

В миналото ромската сватба е продължавала цяла седмица, но по ред разбираеми причини днес тя продължава три дена: от петък до неделя вечер, като най-значим от трите дни е събота вечер. Тази вечер е наречена „къна геджеси“, т.е. вечер на къната. Този обичай се отбелязва предимно от хорахана рома (ромите мюсюлмани) или миллета. Характерното за къна геджеси е къносването на ръцете, нозете и косата на младоженката. В различните краища на страната самият обичай е различен и специфичен. Например на някои места традицията повелява ритуалът да се извършва в закрито помещение, в присъствието само на жени и млади момичета и влизането на представители от мъжкия пол е забранено.

Хайде на сватба!

През последните години динамичният темп на модернизация повлия и на „разчупването” ина този обичай. Днес на много места къна геджеси се практикува навън, в присъствието на всички хора. Разбира се, не бива това да ни навежда на мисълта, че се пренебрегват и омаловажават традициите и обичаите. Напротив, показателен е фактът, че стари и млади и до днес отдават значимото страхопочитание и уважение към сватбените ритуали.

Обичаят къносване е индийски обичай, пренесен и съхранен от векове и до днес от ромите. По време на къна геджеси булката е облечена в червено. Във Великотърновска област дори облеклото ѝ е в типично индийски стил. Не случайно цветът е червен – това е цвят, символизиращ чистотата и девствеността на булката. Традицията повелява ръцете и нозете на булката да бъдат къносани или рисувани от жена, която е близка роднина на булката или от младо неомъжено момиче. По време на ритуала се пее специална песен. Много често, след като се къносат ръцете на младоженката, в ръката ѝ се поставят монети и се завиват с бинт, с който престоява една вечер. Това се прави за плодородие и благополучие. Често по време на къносването младоженката е забулена с червен воал.

Жените, децата и неомъжените девойки също си къносват ръцете за здраве и благополучие. На младоженеца пък се къносва кутрето. Защо ли? Хм, да си призная честно и аз не знам... Най – вероятно, за да бъде съпричастен към свещения ритуал **J**!

В днешни дни няма да е изненада ако в някои краища на страната видите младоженеца облечен по типично индийски (в гр.Стражица, София и други населени места).

След къносването всички присъстващи започват да танцуват с младоженците. Във Велико Търново например приятелите на младоженеца запалват високо дърво с катран, около което играят. Ритуалът може да видите и в с. Драганово, Великотърновско. Обичаят там се нарича „катран геджеси” - вечер на катрана и е символ на новото начало на младото семейство.

След къносването на булката идва ред на ритуала „дакъ”. Той е изключително интересен и е желателно да се включите в него. Младоженците застават под разпънат червен плат, държейки запалени свещи и всеки един от гостите минава и им дава пари, а в знак на уважение те целуват ръка и даряват бонбони **J**! Целият ритуал дакъ е съпроводен с тържествена музика. След като всички минат започва същинската част на танците: огнени, динамични и темпераменти и продължаващи чак до зори.

Имайте предвид и не забравяйте, че ромите в страната ни се делят на различни групи и подгрупи. Всяка от тях си има своите специфики в обичаите и традициите. Така, че празнуването на къна геджеси във вашия край може да бъде различно. Но това да не ви притеснява. Важното, което трябва да запомните е следното: дори и да не сте поканен лично, не се притеснявайте да посетите ромска сватба. Тя е за всички! Ще бъдете посрещнати гостприемно и изпратени подобаващо!

ЦЕНТЪР ЗА МЕЖДУЕТНИЧЕСКИ ДИАЛОГ И ТОЛЕРАНТНОСТ „АМАЛИПЕ”

Велико Търново 5000, ул. „Христо Ботев” 2, п.к.113

Тел/Факс: (062) 600 – 224, center_amalipe@yahoo.com, <http://geocities.com/amalipe2002>

Бюлетина изготвят Атанас Стоянов и Славка Стефанова